Konstitutionsutskottets betänkande

1981/82:22

om män och kvinnor som präster i svenska kyrkan, m. m. (prop. 1981/82:93)

I detta betänkande behandlas proposition 1981/82:93 om män och kvinnor som präster i svenska kyrkan, m. m. samt motionerna 1980/81:1113, 1981/82:2152–2155 och 1981/82:1632.

Propositionen

I proposition 1981/82:93 (kommundepartementet) föreslås riksdagen anta förslag till

1. lag om upphävande av lagen (1958:514) om kvinnas behörighet till prästerlig tjänst,
2. lag om tillfällig upplåtelse av kyrka,
3. lag om ändring i lagen (1957:585) om jordfästning m. m.

I propositionen anges propositionens huvudsakliga innehåll på följande sätt:

I propositionen föreslås att lagen (1958:514) om kvinnas behörighet till prästerlig tjänst (behörighetslagen) upphävs vid utgången av år 1982. Åtgärden syftar till att undanröja den s. k. samvetsklausulen och är ett led i strävandena för jämställdhet mellan män och kvinnor som präster i svenska kyrkan. Ett upphävande av behörighetslagen får till följd att allmänna regler om jämställdhet mellan män och kvinnor i regeringsformen och jämställdhetslagen (1979:1118, omtryckt 1980:412) kommer att gälla också i svenska kyrkans verksamhet.

I propositionen föreslås också en ny lag om tillfällig upplåtelse av kyrka som ersätter lagen (1963:501) om upplåtande av kyrkorum i vissa fall. Genom den nya lagen får församlingens kyrkoråd ett vidgat inflytande över kyrkorummets användning. I anslutning härtill föreslås vidare en ändring i jordfästningslagen (1957:585). Den nya lagen och ändringen i jordfästningslagen föreslås träda i kraft den 1 januari 1983.

Beträffande det närmare innehållet i lagförslagen och motiven till dessa hänvisas till propositionen.

Motionerna

a) *Män och kvinnor som präster i svenska kyrkan, m. m.*

I *motion 1980/81:1113* av Anna Eliasson m. fl. (c) hemställs "att riksdagen anhåller att regeringen snarast lägger fram förslag med innebörd att all

diskriminerande behandling av kvinnor i samband med prästutbildning, prästvigning och tjänsteutövning skall upphöra och att kvinnans lagstadgade lika rätt till prästtjänst fullt ut skall genomföras".

I *motion 1981/82:2152* av Hilding Johansson m. fl. (s) hemställs "att de i motionen anförda synpunkterna beaktas vid utformningen av motivtexten vid upphävandet av lagen om kvinnas behörighet till prästerlig tjänst".

I *motion 1981/82:2153* av Tore Nilsson m. fl. (m) hemställs "att riksdagen avslår regeringens proposition 1981/82:93 i vad avser samvetsklausulen".

I *motion 1981/82:2155* av Lars Werner m. fl. (vpk) hemställs "1. att ge regeringen till känna vad som i motionen anförs om 'vissa praktiska anordningar' och den s. k. väjningsrätten, 2. att uttala sig för vad som i motionen anförs beträffande övergångsfrågorna och hos regeringen begära nödvändiga åtgärder för att detta skall efterlevas".

b) *Upplåtelse av kyrka*

I *motion 1981/82:1632* av Lars Hedfors m. fl. (s) hemställs "att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en lagstiftning som ökar kyrkorådets inflytande över kyrkans upplåtelse för gudstjänst eller därmed jämförlig förrättning".

I *motion 1981/82:2154* av Lars Werner m. fl. (vpk) hemställs att riksdagen antar följande som *Motionärernas förslag* betecknade

Förslag till
Lag om tillfällig upplåtelse av kyrka

Propositionens förslag	*Motionärernas förslag*
2 §	
Tillfällig upplåtelse av kyrka får ske endast om det kan antas att kyrkorummet och dess inventarier kommer att behandlas med pietet och aktsamhet. *Upplåtelse får inte ske för ändamål som kränker kyrkorummets helgd eller är oförenligt med svenska kyrkans ordning.* Upplåtelse får inte *heller* ske så att den hindrar församlings gudstjänstliv eller kyrkliga verksamhet i övrigt.	Tillfällig upplåtelse av kyrka får ske endast om det kan antas att kyrkorummet och dess inventarier kommer att behandlas med pietet och aktsamhet. Upplåtelse får inte ske så att den hindrar församlingens gudstjänstliv eller kyrkliga verksamhet i övrigt.

Beträffande motiveringarna hänvisas till de tryckta texterna.

Utskottet

Utskottet ansluter sig till propositionens förslag att behörighetslagen upphävs. Härigenom undanröjs samvetsklausulen och ökas jämställdheten mellan kvinnor och män som präster i svenska kyrkan. Vad som anförs i propositionen och detta betänkande får uppfattas som vägledande. Utskottet vill uttala följande i fråga om de motiv som anges i propositionen och motionerna.

Utgångspunkten för utskottet är dels svenska kyrkans ställning, dels kyrkans uppfattning i ämbetsfrågan. Svenska kyrkan har offentligrättslig ställning med statligt reglerade prästtjänster. De offentliga organen har till uppgift att se till att jämställdhet mellan kvinnor och män upprätthålls i enlighet med de principer som är uppställda i grundlagen och som närmare preciseras i jämställdhetslagstiftningen. Det ingår i svenska kyrkans bekännelse att kvinnor kan inneha prästämbetet och att kvinnor och män är jämställda i detta ämbete. Även de som har en annan uppfattning i ämbetsfrågan har hemortsrätt i svenska kyrkan. Som bl. a. biskopsmötet framhållit innebär denna hemortsrätt endast att kyrkan kan som präster anta även dem som har en annan syn i ämbetsfrågan än kyrkans officiella uppfattning. Däremot godtar inte kyrkan enligt biskopsmötet den åskådning som motståndet mot kvinnliga präster bygger på.

I likhet med vad som anförs i propositionen vill utskottet understryka att var och en som inträder som präst i svenska kyrkan måste vara beredd att fullgöra alla med prästämbetet förenade uppgifter och samarbeta i alla tjänstefunktioner med kolleger, oberoende av kön. Inte heller de präster som tillträtt sin tjänst under behörighetslagens tid och som har en annan mening i ämbetsfrågan än kyrkan bör ställa sig vid sidan av strävandena mot full gudstjänstgemenskap utan se det som angeläget att underlätta allt samarbete inom kyrkan. Det finns ingen formell rätt för dem att vägra tjänstgöring för att undvika samarbete med kvinnlig präst. De kvinnliga prästerna har vigts till sitt ämbete i svenska kyrkans lagstadgade ordning, och deras legitimitet kan därför inte ifrågasättas. Med god samarbetsvilja från alla meningsriktningar bör konfliktsituationer kunna undvikas även vid liturgisk tjänst utan att någon diskriminering behöver förekomma.

Utskottet instämmer i vad som uttalas i propositionen om det angelägna i att en skyndsam lösning åstadkoms av de problem som förekommer i Göteborgs stift vad gäller bl. a. prästvigning av kvinnliga prästkandidater. Om inte biskopen själv förrättar sådan vigning bör ärkesbiskopen eller av honom förordnad annan biskop inträda i hans ställe för denna uppgift. Prästvigningen skall ske inom stiftet. Det måste också, som framhålls i propositionen, föreligga möjlighet för kvinnor att förordnas som praktikanter eller tjänstebiträden och i samband därmed erhålla venia. Kyrkans organ måste finna lösningar av dessa problem med beaktande av det sagda.

Enligt utskottet bör statsmakterna inte ingripa i kyrkans inre liv. Detta

innebär dock inte att staten kan frånsäga sig sitt ansvar för att gällande lagstiftning efterlevs även på kyrkans område. I sammanhanget bör erinras om att riksdag och regering enligt grundlagen är skyldiga att tillsammans med kyrkomötet delta i stiftande av kyrkolag. Utskottet vill understryka att svenska kyrkan har en skyldighet att med kraft verka för ett snabbt förverkligande av sin egen uppfattning att prästämbetet står öppet för både kvinnor och män, så att motsättningar och samarbetsproblem beroende på avvikande syn i ämbetsfrågan undanröjs.

Med hänvisning till det anförda tillstyrker utskottet propositionens förslag vad gäller upphävande av behörighetslagen. Utskottet avstyrker sålunda motion 1981/82:2153 av Tore Nilsson m. fl. (m) samt finner motionerna 1980/81:1113 av Anna Eliasson m. fl. (c) och 1981/82:2152 av Hilding Johansson m. fl. (s) i allt väsentligt tillgodosedda med vad utskottet anfört. Motion 1981/82:2155 av Lars Werner m. fl. (vpk) får anses besvarad.

Utskottet tillstyrker propositionens förslag till lag om tillfällig upplåtelse av kyrka, vilket innebär att församlingens kyrkoråd får vidgat inflytande över kyrkorummets användning. Likaså tillstyrker utskottet den föreslagna ändringen i jordfästningslagen. Utskottet finner att syftet med motion 1981/82:1632 av Lars Hedfors m. fl. (s) härmed tillgodoses. Motionen 1981/82:2154 av Lars Werner m. fl. (vpk) avstyrks.

Utskottet hemställer

1. *beträffande upphävande av lagen om kvinnans behörighet till prästerlig tjänst*
   att riksdagen med avslag på motion 1981/82:2153 bifaller proposition 1981/82:93 i denna del samt förklarar motionerna 1980/81:1113, 1981/82:2152 och 1981/82:2155 besvarade med vad utskottet anfört,
2. *beträffande lag om tillfällig upplåtelse av kyrka*
   att riksdagen med avslag på motion 1981/82:2154 bifaller proposition 1981/82:93 i denna del samt förklarar motion 1981/82:1632 besvarad med vad utskottet anfört,
3. *beträffande lag om ändring i lagen om jordfästning m. m.*
   att riksdagen bifaller propositionen i denna del.

Stockholm den 25 februari 1982

På konstitutionsutskottets vägnar
BERTIL FISKESJÖ

Närvarande: Bertil Fiskesjö (c), Hilding Johansson (s), Anders Björck (m), Torkel Lindahl (fp), Olle Svensson (s), Yngve Nyquist (s), Sven-Erik Nordin (c), Wivi-Anne Cederqvist (s), Gunnar Biörck i Värmdö (m), Kerstin Nilsson (s), Britta Hammarbacken (c), Sture Thun (s), Ewy Möller (m), Gertrud Hedberg (fp) och Lars-Erik Lövdén (s).

GOTAB 70624 Stockholm 1982